

SZÚRÓPRÓBA 18.

Mérték Médiaelemző Műhely

2017. november

A kormány audiovizuális hirdetőtáblája

Reformációs megemlékezés, migráció és terror, nemzeti konzultáció, gazdasági sikerek és béremelések, a baloldal mélyrepülése – ezek voltak az október utolsó napjának közszolgálati hírműsoraiban a meghatározó témák. A kérdéskörök kibontása azonban meglehetősen egysíkúra sikerült, hiszen a hírek túlnyomó többségénél – a korábbi elemzéseinkben tapasztaltakkal egyezően – ismét csak egyetlen nézőpont érvényesült, a kormány audiovizuális hirdetőtáblájaként működött az állami televízió.

A 18 órai kezdettel sugárzott híradót bátran nevezhetjük sajtótájékoztató-szemlének, mert a sporthírek nélkül számított 18 híryanagból tizenegyben a kormány, a kormánypártok és az ellenzék sajtótájékoztatóinak és közleményeinek készen kapott mondatait idézték a narrációban, vagy mondták el maguk a politikusok. Három témáról készítettek összeállítást, ebből teljesen saját feldolgozás a reformáció születésének 500. évfordulójára rendezett magyarországi központi ünnepegről és a wittenbergi megemlékezésről szóló hír volt. A másik két összeállítás kisebb vagy nagyobb részben készen kapott anyag volt: a magyarokkal szembeni migránstámadásokkal kapcsolatos tájékoztatás, többek között az Origo és más kormányközeli sajtótermékek hírein alapult. A szocialista párt ellentmondásos baloldali közös miniszterelnök-jelölt kereséséről készült összeállítás pedig az ATV előző esti műsorát dolgozta fel némi kiegészítéssel.

A fél nyolcas nagyhíradóban ez az arány már változott, jóval több összeállítás és eredeti tudósítás kapott helyet. A hat sajtóesemény közül, amiről itt beszámoltak, a két kormánypártiról szóló tudósítás 1-1 perces időtartamú volt, a Jobbik, az MSZP, az LMP és az ellenzéki női közös sajtótájékoztató egyenként fél műsorpercet ért.

A műsorok élén a reformáció-emléknapi ünnepegekkel kapcsolatos hírek álltak. A koraesti hírműsorban ennek kapcsán csak Orbán Viktornak és Balog Zoltánnak a magyarországi központi megemlékezésen, az Arénában elhangzott beszédéből idéztek, illetve Angela Merkel és Áder János wittenbergi beszédéről számoltak be. Az esti hírműsorban az országsszerte megrendezett ünnepek bemutatásakor a kulturális rendezvények mellett szintén a politikusoké volt a jelentősebb szerep. A reformáció ünnepe politikai esemény, kormányünnep volt Magyarországon, ha névleg nem is, az állami televízió tudósításaiban azonban mindenképpen.

Nem hivatalos értesülések szerint

A Közszolgálati kódex iránymutatásként fogalmazza meg, hogy „a közszolgálati médiaszolgáltató műsorszámainak felkészültséget és gondosságot kell tükrözniük. A közszolgálati médiaszolgáltató munkatársai munkájukat a jogszabályok keretei között, legjobb tudásuk és lelkiismeretük szerint kötelesek végezni”¹. A hírműsorokkal kapcsolatban a kódex azt a kívánalmat is rögzíti, hogy a hír- és tájékoztató műsorszámok szerkesztői fokozott körültekintéssel járnak el az információk közzététele során. Ezeknek a követelményeknek az érvényesülését hiába kerestük a vizsgált műsorokban.

Az állami híradóban hírt adtak arról, hogy az Origo nem hivatalos értesülései szerint elfoghatták azt a két – valószínűleg eritreai vagy szudáni - migránst, akik néhány napja a belga autópálya egyik pihenőjében más kamionosok mellett egy magyar sofőrt is megtámadtak. Felidéztek a kifosztott férfivel készült telefonbeszélgetést a szerencsére személyi sérülést nem okozott támadás részleteiről,

¹ Közszolgálati kódex – A közszolgálati médiaszolgáltatás alapvető elvei P)

majd a brüsszeli tudósító is megismételte a nem hivatalos rendőrségi információt, miszerint illegális afrikai bevándorlók lehettek a támadók.

De egy eset nem eset, ezért az összeállításban felelevenítettek több, az elmúlt időszakban magyar embereket ért atrocitást, így azt a történetet, mely szerint pécsi fiatalokra támadták rá az M60-as autópálya pihenőjénél Bóly közelében. Elmondták, a támadók megpróbálták feltépni az autó ajtaját, de a fiataloknak sikerült elmenekülni, a migránsok pedig eltűntek, mire a rendőrök kivonultak a helyszínre. Az eset a magyar kormányközeli médiában október utolsó napjaiban terjedt el egy, a pecsma.hu-nak írt olvasói levél kapcsán.² A levél szerzője arról írt, hogy hajnalban barátaival megállt pihenni az autópálya mohácsi lehajtója környékén, amikor is az árokából és az autópályán beesett arcú, elnyűtt ruhájú „egyértelműen” migránsnak tűnő személyek rohantak az autó felé. Sikerült elmenekülnie előlük, majd otthonról hívta a rendőrséget. A pécsi internetes lap szerint a rendőrség a helyszínen és a környéken terepkutatást végzett, de nem találtak illegális migránsokat.

A pecsma.hu a történetről kérdőjelesen számolt be, a cikk címét is kérdésként fogalmazták meg: Migránsok támadtak meg pécsi fiatalokat az M60-ason? A kérdésből, noha végül a rendőrség nem tudta megerősíteni a történetet, az állami híradóban állítás lett, egyértelműen úgy interpretálták az olvasói levélben megosztottakat, hogy a migránstámadás megtörtént.

A blokkban Halász János Fidesz szóvivő is megszólalt, aki kiemelte, hogy ahol megjelennek a migránsok, ott romlik a közbiztonság és nő az erőszak, és még három esetet sorolt föl, amelynek magyarok estek áldozatul: egy kamionsofőr összeverését, és két nő megerősöklését Máltán és Németországban.

A bemutatott vagy hivatkozott esetek egymáshoz kapcsolása tendenciózus szerkesztési gyakorlatot jelent, melynek célja a kormány migránsügyben vallott álláspontjának súlykolása. És e cél érdekében az sem számított, hogy biztosan igazolható eseteket mutassanak be. A kérdőjeles ügyből így lett bizonyított tény azzal, hogy az állami hírműsorban hivatkoztak rá.

Soros legszebb álmái

A szerkesztői koncepció lényege a hírek egymásutániségában is tetten érhető: migráció egyenlő erőszak, a bevándorlás ellen harcolni kell, erre eszköz a nemzeti konzultáció. A fideszes szóvivő gondolatait folytatta a következő híradás, amelyben az ENSZ adataira hivatkozva azt közölték, hogy a bevándorlók folyamatosan jönnek Európába, az idén már 150 ezer ember érkezett a tengeren, zömmel Afrikából. Elmondták, a bevándorlási hullám megállítására különböző elképzelések vannak, az egyik Antonio Tajani EP elnöke, aki szerint az uniós költségvetésből kellene Afrikán segíteni, hogy ott maradjanak az emberek. Szijjártó Péter a szudáni külügyminiszterrel folytatott tárgyalása után szintén úgy nyilatkozott, hogy ha béke, stabilitás és gazdasági növekedés van Afrikában, az jelent védelmet Európa számára is.

Itt a műsor logikája megbicsaklott, ugyanis e két, egymásra rímelő megszólalást követően azzal folytatták a beszámolókat, hogy harcolni kell a nemzeti konzultációval az újabb brüsszeli javaslat ellen, és röviden ismertették a hírműsorokban tíz nap alatt immár sokadjára az EP állampolgári, jogi, belügyi és igazságügyi szakbizottságának (LIBE) október 19-i jelentését a menekültügyi rendszer reformjáról. Az állami televízió ezt a tervet „az állandó felső korlát nélküli kvóta bevezetésének” nevezte el, ami értelmezésükben arról szól, hogy automatikusan minden bevándorlót szét kell osztani, aki belép az EU-ba, függetlenül attól, hogy jogosult-e a menekült státusra, vagy gazdasági bevándorló. És attól az országtól, amely nem fogad be menekülteket, ideiglenesen megvonhatnák a támogatást. Ráadásul „Soros György legszebb álmának felel meg”, idézték szó szerint a Fidesz frakcióvezetőjét, Gulyás Gergelyt, hogy migránspárti Soros-szervezeteket is bevonnának a betelepítésbe.

² Migránsok támadtak meg pécsi fiatalokat az M60-ason?

<http://www.pecsma.hu/hirzona/migransok-tamadtak-meg-pecsi-fiatalokat-az-m60-ason/>

Ez az interpretáció azonban szándékosan félrevezető, a LIBE jelentéséről a tájékoztatás ebben az esetben nem volt teljesszerű és pontos, lényeges adatokat nem közöltek, így a nézők véleményének kialakítására alkalmas információk nem hangzottak el. A kormányzat érdekeinek megfelelően a tények közötti önkényes válogatással félretájékoztattak, hergelték a közönségüket. A híradásból az a kép keletkezhetett az embereken, hogy bárkit, aki migránsként az Európai Unióba érkezik, valamelyik országban le kell telepíteni. A regisztrációval, ellenőrzéssel, a menedékkérelmek elbírálásával kapcsolatos kötelezettségekről, arról, hogy csak az arra jogosultak kaphatnak védelmet, nem esett szó.

Még az állami média részeként működő MTI is árnyaltabban adott hírt³ a LIBE jelentéséről. Az állami hírügynökségi jelentésből ugyanis kiderül, a bevándorlók kötelesek regisztrálni, át kell esniük a biztonsági ellenőrzésen és a menedékjogra való jogosultságukat is vizsgálni kell, csak ezután nem a frontországokban, ahol először az Unió területére léptek, hanem a részükre meghatározott rendszer szerint kijelölt tagországban.

A hírműsor készítőit ezek a részletek nem érdekelték, azokat az elemeket emelték ki, amelyek támogatták a menekültekkel riogató kormányzati értelmezést. Így kritika nélkül teret adtak annak az álláspontnak, hogy Soros nyíltan befolyást gyakorol az Európai Parlament döntéshozatalára (Gulyás Gergely), hogy Brüsszel feltett szándéka, hogy Európát elárassza migránsokkal (Szijjártó Péter).

Ami ellen csak úgy tud harcolni a kormány, ha az emberek részt vesznek a nemzeti konzultációban. Ami máris nagy siker, hiszen eddig 350 ezren töltötték ki a kérdőívet, pedig az ország nagyobbik részén még ki sem kézbesítették - ismertették az Origo értesüléseit.

Ragyogó sikerek – a rezsicsoda

A nemzeti konzultációra történő mozgósítást követően a magyar gazdaság jóhíreit vették számba. Ennek keretében összeállítást tettek közzé az egészségügyben november elsejétől bekövetkező, 100 ezer embert érintő béremelésről, tudósítottak arról, hogy jövőre adómentes lesz több állami ösztöndíj és a diákhitelhez kapcsolódó támogatás, hogy Magyarországon új részleggel bővíti irodáját egy nagy amerikai ingatlanos cég. És legfőbb sikerként azt tállták, hogy a rezsicsökkentés eredményeképpen az elmúlt 4 évben átlagosan évente 170 ezer forintot takarított meg egy család. Ellátogattak egy nyíregyházi nyugdíjas asszonyhoz, aki boldogan mesélte, hogy nagyon örül a rezsicsökkentésnek, mert a megspórolt pénzt az unokáira tudta fordítani. A narrátor elmondta, hogy a kormány intézkedéseinek köszönhetően 25%-kal csökkent a rezsiköltség, és míg korábban Magyarországon fizették csaknem a legtöbbet Európában az energiáért, tavaly nálunk lett az egyik legkedvezőbb az áram, a gáz és a távhő díja. Az áram ára a harmadik legalacsonyabb, a gáz ára a negyedik legalacsonyabb szintre csökkent. Az energiaügyi államtitkár pedig kiemelte, 2013 óta 1100 milliárd forint maradt a családoknál, épp annyi,

³ Illegális bevándorlás - Az EP szakbizottsága megszavazta a dublini szabályozás reformtervezetét Brüsszel, 2017. október 19., csütörtök (MTI) - Az Európai Parlament (EP) belügyi, állampolgári és igazságügyi szakbizottsága (LIBE) csütörtökön megszavazta a közös uniós menekültügyi rendszert szabályozó dublini szabályozás reformtervezetét.

Az EP sajtószolgálatának tájékoztatása szerint a szakbizottság képviselői 43 szavazattal, 16 ellenében fogadták el az uniós menekültügyi rendszer alapjait jelentő új szabályokat. A tervezet a menekültügyi kérelmek gyorsabb elbírálására, a felelősség tagállamok közötti kiegyensúlyozottabb megosztására irányul szolidaritási alapon. A tervezet a szakbizottság döntését követően az EP plenáris ülése elé kerül, és a miniszterek tanácsának is el kell fogadnia. Az elfogadott szöveg szerint minden tagállamnak ki kell vennie a részét a menedékkérők befogadásából. A jövőben nem az a tagállam lenne automatikusan a felelős a kérelem elbírálásáért, ahol a menedékkérő az Európai Unió (EU) területére lép. A felelősség megállapításakor a menedékkérő és egy adott tagállam közötti kapcsolatok számítanának, úgy, mint a létező családi kapcsolatok, korábbi tanulmányok vagy korábbi érvényes tartózkodási engedély az EU területén. Amennyiben nincsenek ilyen kapcsolatok, akkor a tagállamot egy fix elosztási kulcs segítségével jelölik ki, miután megtörtént a menedékkérő regisztrálása, a biztonsági ellenőrzés és a kérelem jogosultságának gyors kivizsgálása. Ennek célja az, hogy azoknak a tagállamoknak, ahová a menekültek megérkeznek, ne kelljen Európa nemzetközi kötelezettségeiből aránytalanul nagy részt vállalniuk. A szöveg kitér arra is, hogy azok a tagállamok, amelyek nem vesznek át menedékkérőket, vagy nem teljes körűen tartják be a szabályokat, csak korlátozottan férjenek hozzá az uniós forrásokhoz - közölte az uniós parlament sajtószolgálat.

amennyi extraprofitot korábban a multi energiacegek kivittek az országból, de a kormány ezt visszaadta a lakoságnak.

A rezi ára, a lakhatás fenntartásának a költségei, az állami árszabályozás közérdeklődésre számot tartó kérdés, amelyről sokoldalú, hiteles, tárgyilagos tájékoztatást kellene nyújtania a közmédiának.⁴ A reziharc megítélése ugyanis vitatott, a bemutatott eredményeket nem azonosan értékeli a kormány és a szakemberek egy része.

A híradóban ábrázolt plakátegyszerűségű minősítés mögött álló tények és adatok ugyanis azt is jelzik, hogy több lehetett volna a megtakarítás, ha a kormány nem árazza túl a földgázt, ha a kedvezményeket a lakosság és nem a nagyfogyasztók kapták volna.⁵ És az EU egyik legolcsóbb energiadíjaival történő hivalkodás is félrevezető, hiszen egészen más a kép, amikor – amint az a Magyar Energetika és Közműszabályozási Hivatal adataiból is kitűnik – azt mérték, hogy ezek a reziárak mit jelentenek a háztartások havi jövedelméhez viszonyítva. Ebben a kontextusban az EU legdrágább harmadához tartozunk. Mindezek a számítások, szakértői vélemények és álláspontok hónapok óta ismertek. Amennyiben az állami média nem csak a kormánypropaganda szócsöve lett volna, korrekt tájékoztatást nyújthatott volna a szakmai adatok felhasználásával.

Másodlagos felhasználású hírek

Korábban is tapasztaltuk, hogy az állami híradó nem csupán forrásként használ más sajtóterméket, de esetenként részleteket is átvesz valamely csatornától. Az ATV előző esti Egyenes beszéd című műsorában a baloldali összefogás kapcsán arról volt szó, hogy az MSZP a Bajnai-kormány volt külügyminiszterében, Balázs Péterben találta meg a közös miniszterelnök-jelöltet, de erről magát az érintettet nem kérdezték meg és a szintén érdekelt Együtt elnöke sem tudott ilyen egyeztetésről. Előbb Tóth Bertalan MSZP frakcióvezető arról beszélt, hogy Balázs Péter lehetne a baloldal közös miniszterelnökjelöltje, és erről „voltak már beszélgetések” informálisan, telefonon is megkeresték őt. Erre közvetlenül rávágta Balázs Péter szavait (aki Tóth Bertalant követte az ATV élő műsorában is), ő azt közölte, senki nem hívta fel ebben az ügyben. Ismét Tóth Bertalan mondatait vágta be, melyek szerint szükség van közös jelöltekre, közös listára. Az Együtt elnöke, Szigetvári Viktoré volt a következő (az ATV-ből vett) megszólalás, hogy szó sem volt közös miniszterelnök-jelöltről, ők a Párbeszéddel fognak össze. Erre Karácsony Gergely korábbi nyilatkozatából játszottak be egy részt arról, hogy ő a baloldal jelenleg egyedüli miniszterelnök-jelöltjeként kér támogatást a választóktól. Aztán emlékeztettek arra, hogy az LMP is állított miniszterelnök-jelöltet, Gyurcsány Ferenc pedig az M1-nek nyilatkozva elmondta, az csak kommunikációs kérdés, hogy őt miniszterelnök-jelöltnek vagy listavezetőnek nevezik-e.

⁴ **Közszolgálati kódex- C) A hírek, időszzerű politikai műsorok sokoldalúságának, tárgyilagosságának és kiegyensúlyozottságának, a vitatott kérdések ismertetésének, a vélemények, nézetek sokféleségének bemutatására vonatkozó elvek**

„A közszolgálati médiaszolgáltató ...hitelesen, sokoldalúan, tárgyilagosan, időszzerűen és rendszeresen tájékoztatja a hazai és külföldi, közérdeklődésre számot tartó politikai, közéleti, társadalmi, gazdasági, tudományos, vallási, kulturális és sporthírekről, illetve -eseményekről. A közszolgálati médiaszolgáltatás törvényi céljainak megfelelően a műsorszámok a nézetek tárgyszerű és sokoldalú bemutatásával segítik a hallgatók és a nézők véleményalkotását.”

⁵ **Elbliccelték a rezsicsökkentést**

<http://nepszava.hu/cikk/1139132-elblicceltek-a-rezsicsokkentest>

Bőven túlárazza az állam a földgázt

<https://444.hu/2017/08/31/boven-tularazza-az-allam-a-foldgast>

Kész átverés-show – Magyar csoda: a rezsicsökkentésből van pénze a kormánynak a rezsicsökkentésre

<http://168ora.hu/itthon/kesz-atveres-show-magyar-csoda-a-rezsicsokkentestbol-van-penze-a-kormanynek-a-rezsicsokkentésre-6977>

A híradónak eredeti forrást nem kellett feldolgoznia, a kérdéseket és válaszokat készen kapta, csak annyi volt a dolga, hogy a legadekvátabb mondatokat kiragadja és tendenciózus átkötőkkel egymás mögé illessze. Az ilyen típusú összeállítás esetén kiegyensúlyozott tájékoztatás nem valósul meg, hiszen az ollózás – mint manipulációs technika lényege, hogy felnagyítsa az egyes tartalomrészek közötti ellentétet, vagy épp kapcsolatot, összefüggést mutasson ott, ahol nincsen.

Karácsony Gergely beemelt megszólalása például október elején hangzott el, abban a helyzetben, amikor Botka László lemondása után valóban nem volt más baloldali miniszterelnök-jelölt rajta kívül. Nem az együttműködéstől való elzárkózást jelentette abban a környezetben a nyilatkozata, hanem az akkori állapot leírása volt. (A Független Hírügynökségnek október 13-án adott interjújában ki is emelte, a Párbeszéd nyitott minden irányban, nincs kőbe vésve, hogy bármely szövetségnek csak ő lehetne a vezetője.) Az állami hírműsor tehát egy más körülmények között készült, más helyzetet minősítő nyilatkozatot használt fel ahhoz, hogy a baloldali miniszterelnök-jelölt keresés körüli ellentmondásokat tovább szaporítsa.

Egy hosszú történet kezdete

Ugyan nem kapcsolódott a migrációhoz, de a fideszes politikusok rögtön hozzákötötték Gyurcsány Ferencnek azt az aznapi kezdeményezését, hogy arra kérte a határon túli magyarokat, ne éljenek szavazati jogukkal az itteni országgyűlési képviselőválasztáson, hiszen soha nem éltek Magyarországon és nem viselik a döntésük következményeit. A DK aláírásgyűjtésbe is fogott ennek érdekében, amit a Fidesz a magyarok elleni gyűlöletkampányként minősített. A Fidesz kommunikációs igazgatója kijelentette, a baloldal Gyurcsány vezetésével a Soros-tervet hajtja végre, mert kész bevándorlók tömegeit betelepíteni, miközben a magyarok ellen gyűlöletet kelt. Emlékeztetett rá, hogy Gyurcsány 2004-ben miniszterelnökként a kettős állampolgárság ellen kampányolt.

A hírben bár nem ütköztették a véleményeket, de legalább bemutatták a két eltérő nézőpontot, a politikai paletta két oldaláról. Az ellentétes vélemények tehát megjelentek, a tájékoztatás kiegyensúlyozottnak volt tekinthető. Ekkor még nem lehetett tudni, hogy Gyurcsány felvetése hetekre tematizálja az állami híradót, és – amint az az elemzés készítésekor már látható volt - az elkövetkező két hét hírműsorainak állandó témája lesz a DK elnökének felhívása. Többször megismétlik majd Gyurcsány szavait azzal, hogy ő már 2002-ben és 2004-ben is a határon túliak ellen uszított, és a hírműsorokban valamely párt, szervezet, határon túli város vezetője elmondja, hogy mennyire gyűlöletkeltő számukra a felvetés a szavazati joguk elvételéről. És akkor a tájékoztatás már nem kiegyensúlyozott lesz, hanem végtelenül egyoldalú.

Az október végi hírműsorokat általánosságban a sokoldalúság hiánya, a kormány szolgálatába állított műsorkészítés jellemezte. A témaválasztásban a szokásos hármas napirend (migrációs veszélyek és Brüsszel-Soros ármánykodás, ellenzéki ügyek és a kormányzati sikerek) ezúttal is a műsoridő kétharmadát tette ki. A hírek feldolgozásakor a műsorkészítők az esetek többségében egy célt tartottak szem előtt: a kormány üzenetei minél egyszerűbben és egyértelműbben jussanak el a közönséghez. Így a közélet iránt érdeklődő nézők nem részesültek sokoldalú és kiegyensúlyozott tájékoztatásban, hanem helyette a kormánypropagandát szolgáló állami televízió által manipulált hírtartalommal találkozhattak.

Az elemzést a Mérték megbízásából Bencsik Márta készítette.